

Kurzus neve: Elméleti előadás olvasósze­mináriummal / A designkultúra jövőt érintő témái és stratégiái

A kurzus oktatója/i, elérhetősége(i): Schneider Ákos (schneider@mome.hu)

Kód: M-AE-201-F	Tantervi hely: ES	Javasolt félév: 1-3.	Kredit: 5	Tanóraszám: 48
--------------------	----------------------	-------------------------	--------------	----------------

Kapcsolt kódok: -	Típus: Elmélet	Szab.vál-ként felvehető-e? -	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: -
----------------------	----------------	------------------------------	--

A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok): -

A kurzus célja és alapelvei:

A nemzetközi designkultúra területeit ökológiai-technológiai lehetőségek és krízisek mentén térképezzük fel. A tervezett környezetünket egyre inkább meghatározza egy újfajta anyagság, amely legalább olyan radikális változásokat hozhat, mint az első ipari forradalmak. Megjelenik az adat mint a design alapanyaga, áttörések tanúi vagyunk a nanotechnológia, a biotechnológia, az információs technológia és a kognitív tudomány területén. A tervezők és művészek figyelme olyan határhelyzetek irányába terelődik, amelyek ember és nem-ember (*non-human*) interakciójából születnek. A művészeti és designkutatás szerepe felértékelődik az emergens technológiák és ökológiai összefonódásoknak vonatkozásában, a különböző alkotói, tervezői megközelítések pedig nem kerülhetik meg az érintett tudományágakkal való párbeszédet. A tantárgy célja, hogy magyar és angol nyelvű szakszövegek, kortárs művészeti és designprojektek feldolgozásán keresztül nyújtson betekintést az ökológiai krízis és a technológiai transzhumanizmus által meghatározott 21. század problémaköreibe, illetve olyan designstratégiákat ismertessen meg, mint a spekulatív design, a kritikai design vagy a designfikció.

Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák):

Tudás:

- Érti a design- és művészetelméleti, valamint kritikai kérdé­sfelvetések, teóriák és gyakorlatok komplexitását és összefüggésrendszerét.
- Biztos tudással rendelkezik a designelmélet területén használt értelmezési módszerekről.
- Általános és specializált ismeretekkel rendelkezik a designelméleti gondolkodás, elemzés és írás meghatározó folyamatairól és koncepcióiról.
- Jól ismeri a korszerű prezentációs technikákat, lényegre törően fogalmazza meg állításait és meggyőzően érvel mellettük. A személyes és a mediális kommunikációt értőn és relevánsan használja.
- Érti a szaknyelvet és a hatékony (írásos, szóbeli és vizuális) szakmai kommunikációt folytat anyanyelvén kívül legalább egy idegen nyelven.
- Alapvető ismeretekkel rendelkezik a design és művészetek főbb elméleteinek, alapelveinek, stíluskorszakainak és irányzatainak, fontosabb alkotásainak területeiről.
- Tudásának része a széles spektrumú műveltség.
- Tisztában van az analitikus és kritikus gondolkodással, és ezeket alkalmazza.
- A vizsgált tervezői/alkotói tevékenységekkel kapcsolatos társadalmi igényeket felismeri, képviseli, azokra reflektál.

Képesség:

- Felismeri a design, a művészetek, média és építészet által felvetett és megoldott vagy megoldandó problémákat, reflektál azokra.
- Értékeli a design- és művészeti koncepciók kialakítását, illetve részt vesz bennük, ha lehetősége van rá.

- Alkotó módon használja az elméleti tevékenysége alapjául szolgáló technikai, anyagi és információs forrásokat.
- Hatékonyan kommunikál írásban, szóban, vizuális eszközökkel, anyanyelvén kívül legalább egy idegen nyelven beszél.
- A tanulmányai során szerzett tapasztalatokra támaszkodva önállóan feldolgozza a design, a művészetek, média és építészet területén megjelenő új ismereteket.
- Szakterületén túl is kifinomult kultúráról és kritikai ítéloképességről ad bizonytságot.
- Magas szintű reflexiós képességekkel rendelkezik.
- Ismeri és alkalmazza a design- és művészetelmélet legújabb módszereit.
- A megszerzett tudás alapján képes a design- és művészetelmélet gyakorlásának új helyzeteit, formáit, terepét megteremteni.

Attitűd:

- A koncepciók alkotásában, jelenségek interpretálásban megalapozott szakmai tudás vezetési és józanság jellemzi.
- Kiforrott kritikai érzékel viszonyul a design és a művészetek történeti, valamint kortárs alkotásaihoz, a különböző tervezői/alkotói gyakorlatokhoz és eredményekhez.
- Nyitottság, befogadás jellemzi designteoretikus szemléletmódját.
- Szem előtt tartja a fenntarthatóság elveit. Környezeti tudatossággal végzi minden tevékenységét.
- Az új kezdeményezéseket megfontoltan támogatja, ugyanakkor kiáll az értékek megőrzése mellett.
- Érzékeny társadalmi kérdések iránt.
- Aktívan keresi az új ismereteket, módszereket, kreatív, dinamikus megvalósítási lehetőségeket.
- Aktívan keresi az együttműködést más szakterületek szereplőivel. Kezdeményezőkérség és kritikai gondolkodás jellemzi.

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

- Az antropocén kor
- A poszthumanizmus filozófiája
- A transzhumanizmus filozófiája
- Spekulatív és kritikai designstratégiák
- Designfikció
- Ember-gép interakciók, a kiborg problematikája
- Emergens és diszruptív technológiák
- Biodesign és bioart
- Fajok közötti interakciók
- Utópikus tervezés

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

A kurzus alkalmi három elemből tevődnek össze: oktatói előadás, hallgatói prezentációk, szövegértelmezés.

2021.09.09. Bevezetés

2021.09.16. Az antropocén kor designelméleti kérdései 1.

Olvasmány: Yuval Noah Harari. 2015. Homo Deus. A holnap rövid története. Budapest: Agave. 45-55.

2021.09.23. Az antropocén kor designelméleti kérdései 2.

Olvasmány: T.J. Demos. 2017. Anthropocene, Capitalocene, Chtulucene – The Many Names of Resistance. In. Against the Anthropocene. Berlin: Sternberg Press: 85-112. oldal

2021.09.30. Az emberközpontú tervezés határai

Olvasmány: Laura Forlano. 2020 [2017]. „Poszthumanizmus és design.” Ford. Schneider Ákos. *Helikon* 2020/3: 372-395. https://epa.oszk.hu/03500/03580/00019/pdf/EPA03580_helikon_2020_3_372-395.pdf

2021.10.07. Ember-gép interakciók: a kiborg problematikája 1.

Olvasmány: Beatriz Colomina, Mark Wigley. 2016. *Are We Human? Notes on an Archeology of Design*. Zürich: Lars Müller Publishers. (részletek)

2021.10.14. Ember-gép interakciók: a kiborg problematikája 2.

Olvasmány: Haraway, Donna. *Kiborg kiáltvány: tudomány, technika és szocialista feminizmus az 1980-as években*. Ford. Kovács Ágnes, *Replika* 2005/51-52: 107-139.

https://monoskop.org/images/d/d5/Haraway_Donna_2005_Kiborg_kialtvany_tudomany_technika_es_szocialista_feminizmus_az_1980-as_evekben.pdf

2021.10.28. A test mint a tervezés alapanyaga

Olvasmány: More, Max. „The Philosophy of Transhumanism”. In *The Transhumanist Reader. Classical and Contemporary Essays on the Science, Technology, and Philosophy of the Human Future*, szerkesztette Max More és Natasha Vita-More, 3–17. Oxford: Wiley-Blackwell, 2013.

2021.11.04. A transzhumanizmus filozófiai, művészeti és designelméleti kontextusa

Olvasmány: Ferrando, Francesca. 2018 [2013]. „Poszthumanizmus, transzhumanizmus, antihumanizmus, metahumanizmus és az új materializmusok.” Ford. Lovász Ádám. *Helikon* 2018/4: 394-404.

https://epa.oszk.hu/03500/03580/00012/pdf/EPA03580_helikon_2018_4_394-404.pdf

2021.11.11. Utópia és modern design

Olvasmány: Lewis Mumford. 2000 [1967]. *Az óriásgép tervezete*. In: *A gép mítosza*. Ford. Csillag Veronika. Budapest: Európa Könyvkiadó.

2021.11.18. Transzhumanizmus és kritikai poszthumanizmus

Olvasmány: Franco „Bifo” Berardi. 2019. *(Sensitive) Consciousness and Time: Against the Transhumanist Utopia*. *e-flux journal* #98

<https://www.e-flux.com/journal/98/257322/sensitive-consciousness-and-time-against-the-transhumanist-utopia/>

2021.11.25. Tervezői és alkotói stratégiák: imitáció, hibridizáció, transzformáció, szubverzió

Olvasmány: Dunne, Anthony, Fiona Raby. 2001. *Design Noir: The Secret Life of Electronic Objects*. Berlin: Birkhäuser. (részletek)

2021.12.02. Összegzés

A hallgatók tennivalói, feladatai:

A félév során a hallgatók önálló kutatómunkát végeznek, amelynek eredményéről prezentáció keretében számolnak be (egyéni meghatározott időpontokban). További feladat az egyes alkalmakra feladott szakszövegek olvasása és aktív részvétel azok órai közös feldolgozásában. A kurzus zárófeladata egy félév végi esszé leadása vagy egy szabadon választott tervezési projekt felvázolása.

A tanulás környezete: tanterem

Értékelés:

Teljesítendő követelmények: Az érdemjegy megszerzésének feltétele az órai részvétel, egy prezentáció megtartása a szorgalmi időszakban, részvétel a szakszövegek közös feldolgozásában, és a vizsgaidőszakban egy esszé vagy tervezési projektterv leadása.

Az értékelés szempontjai (mi mindent veszünk figyelembe az értékelésben): 1) egyéni kutatás mélysége, komplexitása 2) argumentáció és elemzőkészség 3) prezentációk, leadott szöveg formai sajátosságai 4) feldolgozott témák relevanciája 5) határidőre történő teljesítés 6) órai aktivitás

Az érdemjegy kiszámítása

Súlyozás:

- Szövegek feldolgozása és órai aktivitás 30%
- Prezentáció 20 %
- Esszé vagy projektterv 50 %

Érdemjegy kiszámítása:

91-100 %	jeles
81-90 %	jó
61-80 %	közepes
51-60 %	elégéséges
0-50 %	elégtelen

Kötelező irodalom: lsd. feljebb.

Ajánlott irodalom:

Braidotti, Rosi és Maria Hlavajova (szerk.). 2018. *Posthuman Glossary*. New York: Bloomsbury Academic.

Bratton, Benjamin H. „On Speculative Design”. In *The Time Complex. Post-Contemporary*, szerk. Armen Avanesian és Malik Suhail, 57–88. Mexico City: Name Publications, 2016.
<http://dismagazine.com/discussion/81971/on-speculative-design-benjamin-h-bratton/>

Burckhardt, Martin, and Dirk Höfer. 2018. *Minden és semmi. A digitális világgpusztítás feltárulása*. Ford. Tamás Lénárt. Budapest: Atlantisz.

Dunne, Anthony, és Fiona Raby. *Speculative Everything: Design, Fiction, and Social Dreaming*. Cambridge, Massachusetts ; London: The MIT Press, 2013.

Horváth Márk, Lovász Ádám és Nemes Z. Márió. 2019. *A poszthumanizmus változatai. Ember, embertelen és ember utáni*. Budapest: Prae Kiadó.

Nayar, Pramod K. 2014. *Posthumanism*. Cambridge: Polity Press.

Roden, David. *Posthuman Life: Philosophy at the Edge of the Human*. London: Routledge, 2015.

Schneider Ákos. 2019. „A futószalag gyermekei. A kiborg problematikája az emberközpontú design tükrében.” *Disegno – The Journal of Design Culture* (IV/1-2.). 58-71.
http://disegno.mome.hu/articles/Disegno2019_1_2_04_SchneiderAkos.pdf

Schneider Ákos. „Design az antropocén korban.” *Artmagazin*, no. 1 (2018): 26–31.
<https://www.artmagazin.hu/articles/archivum/1d2c3f6a94ca0dc99905c7ca93b754e3>

Schneider Ákos. 2020. „Léptéken túli zsugorodás – Technológia, spekulatív design, emberközpontúság.” *Helikon* 2020/3: 396-407.
https://epa.oszk.hu/03500/03580/00019/pdf/EPA03580_helikon_2020_3_396-407.pdf

Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:

- részleges beszámítás/elismerés lehetséges

Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín:

Csütörtök 13.00-15.00, M_201 (előzetes bejelentkezéssel).